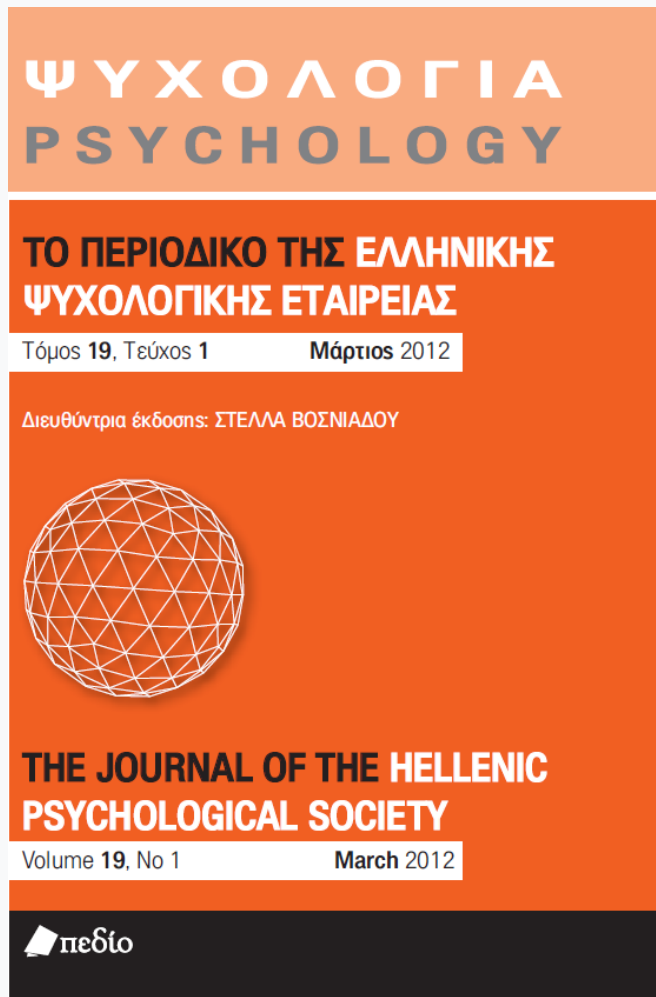

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 19, No 1 (2012)

Does recognition imply guilt? An overview of the factors that influence eyewitness identification performance

Άννα Σαγανά, Melanie Sauerland

doi: [10.12681/psy_hps.23608](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23608)

Copyright © 2020, Άννα Σαγανά, Melanie Sauerland

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Σαγανά Ά., & Sauerland, M. (2020). Does recognition imply guilt? An overview of the factors that influence eyewitness identification performance. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 19(1), 63–79. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23608

Αναγνώριση σημαίνει ενοχή; Μια ανασκόπηση των παραγόντων επιρροής της επίδοσης των αυτοπτών μαρτύρων

ANNA ΣΑΓΑΝΑ¹

MELANIE SAUERLAND²

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αυτόπτης μαρτυρία αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία για την απονομή δικαιούσης απαρχής του ποινικού συστήματος. Εντούτοις, όταν πρόκειται να αναγνωρίσουμε πρόσωπα, πολύ συχνά πέφτουμε σε λάθη. Δεν πρέπει να μας ξαφνιάζει λοιπόν το γεγονός ότι η αυτόπτης μαρτυρία καταδεικνύεται ως η πρωταρχική αιτία λανθασμένων καταδικαστικών αποφάσεων (www.innocenceproject.org). Επομένως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να κατανοήσουμε ποιοι λόγοι κάνουν την αυτόπτη μαρτυρία τόσο επιρρεπή σε σφάλματα και με ποιον τρόπο μπορούμε να ενισχύσουμε την αξιοπιστία της. Στο παρόν άρθρο παρουσιάζουμε μια ανασκόπηση των παραγόντων που επηρεάζουν την επίδοση της αναγνώρισης. Συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στις μεταβλητές για τις οποίες υπάρχει συναίνεση στον ερευνητικό κόσμο. Σε αυτές περιλαμβάνονται αξιολογικές μεταβλητές, μεταβλητές συστήματος καθώς και μεταβλητές εκτίμησης, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν στην αξιολόγηση της ακρίβειας μιας απόφασης για αναγνώριση, μόλις αυτή επιτευχθεί. Εν προκειμένω, στόχος μας είναι να αναδείξουμε τις παραμέτρους οι οποίες στηρίζονται σε ισχυρή ερευνητική βάση, αλλά έχουν παρ' όλα αυτά παραμεληθεί από το ελληνικό ποινικό σύστημα. Στηριζόμενοι σε εμπειρισταμένη έρευνα, εισηγούμαστε μια σειρά μεταρρυθμίσεων και βελτιώσεων στις τρέχουσες διαδικασίες αναγνώρισης υπόπτων, οι οποίες μπορούν να βελτιώσουν την επίδοση των αυτοπτών μαρτύρων.

Λέξεις-κλειδιά: Αυτόπτες μάρτυρες, Αναγνώριση μαρτύρων, Αξιολογικές μεταβλητές, Μεταβλητές συστήματος, Μεταβλητές εκτίμησης.

1. Διεύθυνση: Σχολή Ψυχολογίας και Νευροεπιστήμης, Πανεπιστήμιο Μάαστριχτ, Ολλανδία, P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, the Netherlands, Τηλ.: +31433881601, E-mail: anna.sagana@maastrichtuniversity.nl

2. Διεύθυνση: Σχολή Ψυχολογίας και Νευροεπιστήμης, Πανεπιστήμιο Μάαστριχτ, Ολλανδία, P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, the Netherlands.

1. Εισαγωγή

Η γνωστική ψυχολογία διδάσκει ότι η αναγνώριση μη οικείων προσώπων είναι έργο δύσκολο για τους περισσότερους από εμάς (Johnston & Edmonds, 2009). Παρ' όλα αυτά, κατασκευάσαμε έτσι το ποινικό σύστημα ώστε να στηρίζεται σε αυτή την επιρρεπή σε σφάλματα αποστολή. Η αυτόπτης μαρτυρία συνιστά ένα από τα ισχυρότερα στοιχεία κατηγορίας και είναι ικανή να επιφέρει την καταδίκη του υπόπτου, συχνά χωρίς λοιπά αποδεικτικά στοιχεία. Αν και ο ελληνικός κώδικας ποινικής δικονομίας απαιτεί δύο μάρτυρες για την πλήρη απόδειξη της ενοχής ή της αθωότητας (*νομική απόδειξη*), ταυτόχρονα επιτρέπει στο δικαστή να αποφασίζει στηριζόμενος στην αρχή της *ηθικής απόδειξης* (Αρ. 177, ΚΠΔ), αν θεωρεί ότι οι πληροφορίες του μάρτυρα είναι επαρκείς. Με άλλα λόγια, στο ελληνικό σύστημα ένας και μόνο μάρτυρας μπορεί δυνητικά να καταδικάσει κάποιον. Ακόμα και οι πιο καλοπροαίρετοι μάρτυρες ωστόσο μπορεί να υποπέσουν σε λάθη ή ανακρίβειες. Αλλά καθώς πιστεύουν ειλικρινώς ότι είναι σωστοί, δύνανται να επηρεάσουν τη γνώμη του δικαστή και των ενόρκων (Boyce, Lindsay, & Brimacombe, 2008. Wells, Memon, & Penrod, 2006).

Η επανάσταση του DNA και η εισαγωγή του ως στοιχείου κατηγορίας έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της ανεπάρκειας της αυτόπτης μαρτυρίας, ανοίγοντας έναν κύκλο επανεξέτασης υποθέσεων επί αμερικανικού κυρίως εδάφους. Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί 300 περιπτώσεις λανθασμένα καταδικασμένων ανθρώπων. Επιπλέον, η αυτόπτης μαρτυρία έχει καταχωρηθεί ως η κυριότερη αιτία για την παραγωγή λανθασμένων καταδικαστικών αποφάσεων σε ποσοστό 75% (www.innocenceproject.org). Αν και το πρόβλημα μοιάζει να μην άπτεται της ελληνικής κοινωνίας αφού δεν υπάρχουν αντίστοιχα καταγεγραμμένα στοιχεία που να γνωρίζουμε, θα ήταν τουλάχιστον υποκριτικό να θεωρούμε ότι το ελληνικό σύστημα παραμένει ανεπηρέαστο από αυτή την εγγενή αδυναμία. Οι λανθασμένες αναγνωρίσεις βασίζονται σε

γνωστικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Ως εκ τούτου, και στην Ελλάδα αναμένεται σχεδόν νομοτελειακά να υπάρχουν ψευδείς αναγνωρίσεις και άτομα καταδικασμένα για εγκλήματα τα οποία δεν έχουν διαπράξει. Απλώς αγνοούμε την ύπαρξή τους.

Το ζήτημα της εγκυρότητας των μαρτύρων έχει τεθεί ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα μέσω του έργου του Hugo Munsterberg (1908) και της ιδέας ότι η εφαρμοσμένη ψυχολογία είναι σε θέση να συνεισφέρει στη βελτίωση του ποινικού συστήματος. Η Elizabeth Loftus κατά τη δεκαετία του 1970 επαναφέρει στο προσκήνιο το ζήτημα της αυτόπτης μαρτυρίας, χρησιμοποιώντας καινοτόμες και πιο ρεαλιστικές πειραματικές μεθόδους για τη μελέτη της μνήμης (για ανασκόπηση του έργου βλ. Loftus, 1996). Παράλληλα με τη μελέτη της μνήμης επεισοδίων, ανακύπτει και το ζήτημα της μνήμης προσώπων. Η αναγνώριση προσώπων ουσιαστικά αποτελεί μια αντιληπτική/γνωστική διαδικασία που απαρτίζεται από τρία στάδια (Memon, Vrij, & Bull, 2003). Το πρώτο συμπίπτει με την *κωδικοποίηση* (encoding) των πληροφοριών κατά τη διάρκεια του γεγονότος και ως εκ τούτου είναι συνυφασμένο με την προσοχή και την αντίληψη. Το δεύτερο στάδιο αναφέρεται στη *διατήρηση* (retention) των πληροφοριών. Σε αυτό το στάδιο το μνημονικό ίχνος είναι εύκολο απλώς να ξεχαστεί ή να επηρεαστεί από εξωτερικούς παράγοντες. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα αλλαγές στη μνήμη εις βάρος της αναγνωριστικής ακρίβειας. Το τελευταίο στάδιο σχετίζεται με την *ανάκληση* (retrieval) των πληροφοριών από τη μνήμη όταν αυτό απαιτηθεί. Η ακρίβεια της αναγνώρισης μπορεί να μετριαστεί από τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η ανάκληση, όπως για παράδειγμα μέσω υποβλητικών ερωτήσεων.

Οι ψυχολόγοι οι οποίοι καταπαίστηκαν με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επίδοση των αυτοπτών μαρτύρων κατάληξαν σύντομα στο διαχωρισμό τους με βάση το βαθμό επιρροής του ποινικού συστήματος σε καθεμιά από αυτές. Συγκεκριμένα, οι παράγοντες που επηρεάζουν την αυτόπτη μαρτυρία χωρίστηκαν σε

αξιολογικές μεταβλητές (estimator variables) και σε μεταβλητές συστήματος (system variables) (Wells, 1978). Οι αξιολογικές μεταβλητές είναι αστάθμητοι παράγοντες που ασκούν την επίδρασή τους κατά τη διάρκεια της εγκληματικής πράξης και του διαστήματος διατήρησης των πληροφοριών. Βρίσκονται πέρα από τον έλεγχο των δικτωτικών αρχών και οι επιπτώσεις τους μπορούν να υπολογιστούν μόνο εκ των υστέρων. Αντίθετα, οι μεταβλητές συστήματος βρίσκονται υπό τον έλεγχο του δικαστικού συστήματος και βοηθούν στη βελτίωση της ακρίβειας της αναγνώρισης εάν αντιμετωπιστούν σωστά. Οι αξιολογικές μεταβλητές λειτουργούν κυρίως στο στάδιο της κωδικοποίησης και της διατήρησης, ενώ οι μεταβλητές συστήματος λειτουργούν κυρίως κατά το χρόνο της ανάκλησης. Μια τρίτη κατηγορία μεταβλητών, οι επονομαζόμενες μεταβλητές εκτίμησης (postdictors), μας βοηθούν να καθορίσουμε την ακρίβεια της αναγνώρισης αφού αυτή λάβει χώρα.

Στόχος του άρθρου είναι να παρουσιάσει μια ανασκόπηση των σημαντικότερων πρόσφατων ερευνητικών ευρημάτων σε σχέση με την επίδοση των αυτοπτών μαρτύρων στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Βέβαια, θα περιορίσουμε την ανασκόπηση σε εκείνες τις μεταβλητές για τις οποίες υπάρχει συναίνεση στον ερευνητικό κόσμο. Αυτό διότι σκοπός μας είναι να καταλήξουμε σε καλά τεκμηριωμένες προτάσεις που θα βελτιώσουν το ποινικό σύστημα σε σχέση με την αυτόπτη μαρτυρία. Συγκεκριμένα αποσκοπούμε να στρέψουμε την προσοχή σε πτυχές που μοιάζουν να παραμελούνται στο ελληνικό ποινικό σύστημα και να αναδείξουμε την ανάγκη μεταρρυθμίσεων με ρεαλιστικές προτάσεις ικανές να βελτιώσουν την αναγνωριστική επίδοση.

2. Αξιολογικές μεταβλητές

Αν και οι αξιολογικές μεταβλητές βρίσκονται πέραν της επιρροής των δικτωτικών αρχών, η μελέτη των αξιολογικών μεταβλητών παραμένει σημαντική επειδή μας βοηθά να κατα-

νοήσουμε γιατί και πότε υποκύπτουν σε λάθη ειλικρινείς μάρτυρες. Επίσης, γνωρίζοντας τη δυναμική τους, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μεταβλητές συστήματος προκειμένου να μειώσουμε την επίδραση των ζημιολογικών αξιολογικών μεταβλητών (Wells et al., 2006). Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τις αξιολογικές μεταβλητές που είτε ασκούν την επίδρασή τους στο στάδιο της κωδικοποίησης (χρόνος έκθεσης, φυλετική μεροληψία, επίδραση του στρες και εστίαση στο όπλο) είτε στο διάστημα της διατήρησης (διάρκεια διαστήματος διατήρησης, συμμορφωμένη μνήμη).

Χρόνος έκθεσης

Ο χρόνος που έχει ο μάρτυρας για να δει το δράστη είναι καθοριστικής σημασίας για την ακρίβεια της αναγνώρισης. Είναι αναμενόμενο ότι όσο περισσότερη ώρα έχει ο μάρτυρας στη διάθεσή του να επεξεργαστεί οπτικά το δράστη, τόσο καλύτερη θα είναι η κωδικοποίηση και η ανάκληση των πληροφοριών. Οι Shapiro και Penrod (1986) προσέγγισαν μετα-αναλυτικά τη σχέση χρόνου έκθεσης και αναγνωριστικής ακρίβειας, και βρήκαν αυξημένο ποσοστό σωστών αναγνωρίσεων σε παρατεταμένους (69%) χρόνους έκθεσης εν συγκρίσει με πιο σύντομους (57%). Κατέληξαν έτσι υπέρ μιας γραμμικής σχέσης χρόνου έκθεσης και αναγνωριστικής ακρίβειας.

Φυλετική μεροληψία

Η φυλετική μεροληψία (own-race bias) αφορά την παραδοχή ότι οι άνθρωποι είναι καλύτεροι στο να αναγνωρίζουν άτομα της δικής τους εθνικότητας παρά άτομα διαφορετικής. Οι Meissner και Brigham (2001), που διεξήγαγαν μετα-αναλυτική έρευνα σε δείγμα 39 ερευνητικών μελετών και 91 ανεξάρτητων δειγμάτων, αναφέρουν ότι οι μάρτυρες είναι 1,6 φορές πιθανότερο να αναγνωρίσουν λανθασμένα άτομα όταν προέρχονται από διαφορετική από αυτούς εθνικότητα έναντι της ίδιας. Επιπλέον, οι μάρτυρες είναι 1,4 φορές πιθανότερο να

αναγνωρίσουν σωστά οικεία πρόσωπα και 2,2 φορές πιθανότερο να κατηγοριοποιήσουν με ακρίβεια καινούρια σε σχέση με ήδη γνωστά πρόσωπα όταν προέρχονται από την ίδια εθνικότητα με αυτούς. Το φαινόμενο έχει παρατηρηθεί για διάφορους συνδυασμούς εθνικότητων, σε μελέτες εργαστηρίου και σε έρευνες in vivo (Wright, Boyd, & Tredoux, 2001).

Η φυλετική μεροληψία μοιάζει δικαιολογημένη αν αναλογιστεί κανείς τη σημασία του πλαισίου μέσα από το οποίο μαθαίνουμε τον κόσμο. Ο τρόπος με τον οποίο καθένας μαθαίνει να αναγνωρίζει πρόσωπα μεγαλώνοντας μοιάζει να διευκολύνει την καταγραφή των προεξάρχοντων χαρακτηριστικών που είναι πιο έντονα στη φυλή από την οποία προέρχεται. Αντίθετα, οι εμπειρίες αυτές καθιστούν δύσκολη την ανεύρεση αντίστοιχων χαρακτηριστικών σε αλλόφυλους, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η καταγραφή και ανάκλησή τους (Evans, Marcon, & Meissner, 2009. Wright et al., 2001). Μια εναλλακτική θεώρηση του φαινομένου υποστηρίζει την άποψη ότι η ποιότητα (Malpass, Lavigne, & Weldon, 1973) ή η ποσότητα (Chiroro & Valentine, 1995) της επαφής με άτομα διαφορετικής εθνικότητας μπορεί να μετριάσει τη φυλετική μεροληψία. Από τη μετα-ανάλυση των Meissner και Brigham (2001) όμως προκύπτει ότι η επαφή με διαφορετικές εθνικότητες μόνο σε μικρό βαθμό μπορεί να επηρεάσει την εμφάνιση της φυλετικής μεροληψίας. Τέλος, καθώς πρόκειται για γνωστική διαδικασία, η φυλετική μεροληψία επηρεάζει τόσο τους μάρτυρες όσο και τους αστυνομικούς που κατασκευάζουν σειρές υπόπτων.

Η επίδραση του στρες

Σε πολλές περιπτώσεις τα ίδια τα θύματα είναι οι μόνοι μάρτυρες που καλούνται να αναγνωρίσουν το δράστη για ένα γεγονός που έλαβε χώρα υπό καθεστώς έντονης συναισθηματικής φόρτισης. Θα περίμενε λοιπόν κανείς η κωδικοποίηση των γεγονότων και των χαρακτηριστικών του δράστη να είναι περιορισμένη εξαιτίας του στρες, αν και αυτό έχει κατά και

ρούς αμφισβητηθεί (βλ. Christianson, 1984. Για περιλ. βλ. Deffenbacher, Bornstein, Penrod, & McGorty, 2004). Σε πρόσφατη μετα-ανάλυση των Deffenbacher και συνεργατών (2004) διαπιστώθηκε ότι οι αυτόπτες μάρτυρες που είχαν βιώσει υψηλό επίπεδο στρες έκαναν σημαντικά περισσότερα λάθη (59%) στην αναγνώριση υπόπτων συγκριτικά με μάρτυρες που είχαν χαμηλότερα επίπεδα διέγερσης (39%). Επιπλέον το στρες φαίνεται να επηρεάζει περισσότερο την αναγνώριση από σειρές υπόπτων όπου ο δράστης είναι παρών παρά από σειρές όπου ο δράστης απουσιάζει. Σε κάθε περίπτωση, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί ως προς την ακρίβεια των αναγνωρίσεων από τα ίδια τα θύματα, καθώς το στρες φαίνεται να περιορίζει την κωδικοποίηση.

Εστίαση στο όπλο

Με τον όρο «εστίαση στο όπλο» (weapon focus) περιγράφεται το φαινόμενο της προσήλωσης της οπτικής προσοχής του μάρτυρα στο όπλο του δράστη κατά τη διάρκεια του εγκλήματος (Loftus, Loftus, & Messo, 1987). Η προσοχή του μάρτυρα στρέφεται στο όπλο και όχι στις περιφερειακές λεπτομέρειες, με αποτέλεσμα αυτές να καταγράφονται ελλιπώς ή και καθόλου στη μνήμη. Έτσι, μειώνεται η ακρίβεια της αναγνώρισης τόσο ως προς την ποιότητα όσο και ως προς την ποσότητα των πληροφοριών που καταγράφονται (Stebly, 1992).

Αρχικά το φαινόμενο της εστίασης στο όπλο συνδέθηκε με το επίπεδο διέγερσης και με την προσήλωση της προσοχής. Μελέτες όμως δείχνουν ότι η παρουσία του όπλου περιορίζει την αντιληπτική προσοχή του μάρτυρα ακόμη και απουσία άγχους, υπογραμμίζοντας τη βαρύτητα της προσοχής (Kramer, Buckhout, & Eugenio, 1990. Loftus et al., 1987). Σε συνέχεια αυτής της παρατήρησης, οι Shaw και Skolnick (1999) υποστήριξαν ότι οποιοδήποτε ασυνήθιστο αντικείμενο μπορεί να τραβήξει την προσοχή πέρα από το δράστη. Όπως αναφέρουν, είναι η καινοτομία παρά ο φόβος που προκαλεί την εμφάνιση του φαινομένου. Πα-

ρομοίως, ο Pickel (1999) παρατήρησε ότι όταν το όπλο ήταν σύντομο με το χώρο (π.χ. πεδίο βολής) ή με το επάγγελμα του ατόμου (π.χ. αστυνομικός), τότε η παρουσία του δεν επηρέαζε τη μνήμη.

Διάρκεια του διαστήματος διατήρησης

Η διάρκεια του διαστήματος διατήρησης σχετίζεται άμεσα με την αναγνωριστική επίδοση. Ο Deffenbacher (1986) σε μελέτη για την αναγνώριση προσώπων αναφέρει ότι η καθυστέρηση στη χορήγηση του μνημονικού τεστ επιδρά αρνητικά στην αναγνώριση. Σε πιο πρόσφατη μετα-ανάλυση 53 ερευνών, οι Deffenbacher, Bornstein, McGorty και Penrod (2008) επαλήθευσαν ότι όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα διατήρησης, τόσο μειώνεται και η πιθανότητα για ακριβή αναγνώριση. Αυτό σημαίνει ότι όσο πιο σύντομα γίνεται η αναγνώριση, τόσο μεγαλύτερη είναι και η πιθανότητα αυτή να είναι σωστή.

Συμμορφωμένη μνήμη

Οι μάρτυρες τείνουν συχνά να συζητούν το έγκλημα στο οποίο ήταν παρόντες. Με αυτό τον τρόπο τα λάθη και οι ανακρίβειες ενός μάρτυρα είναι δυνατόν να γίνονται μέρος της μνήμης του άλλου (Wright, Memon, Skagerberg, & Gabbert, 2009). Επιπρόσθετα οι μάρτυρες αναφέρουν ευκολότερα παραπλανητικές πληροφορίες όταν αυτές προέρχονται από άλλους μάρτυρες (Harris, Paterson, & Kemp, 2008). Το φαινόμενο έχει ονομαστεί «συμμορφωμένη μνήμη» (memory conformity) (Wright, Self, & Justice, 2000) και ουσιαστικά σχετίζεται με τις παρατηρήσεις των Serif (1936) και Asch (1955) για τις διαδικασίες της κοινωνικής επιρροής. Σύμφωνα επίσης με τα ευρήματα των Wright και συνεργατών (2009), η τάση των μαρτύρων να υιοθετούν και να συνδυάζουν πληροφορίες από τη μνήμη άλλων μαρτύρων ενισχύεται όταν οι δεύτεροι δηλώνουν πιο σίγουροι, θεωρούνται ειδικοί ή το κοινωνικό κόστος από ενδεχόμενη διαφωνία μαζί τους είναι μεγάλο. Μεταφέρο-

ντας τα παραπάνω στο πλαίσιο της αναγνώρισης υπόπτων, μπορούμε να πούμε ότι το μνημονικό ίχνος του μάρτυρα σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του δράστη είναι δυνατόν να «επιμολυνθεί» κατά τη διάρκεια του διαστήματος διατήρησης από παρατηρήσεις άλλων μαρτύρων και εις βάρος της αναγνωριστικής ακρίβειας. Τέλος, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το μνημονικό ίχνος των μαρτύρων μπορεί να διαστρεβλωθεί και από πληροφορίες που διασπείρουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Fisher, 2010).

3. Μεταβλητές συστήματος

Οι περισσότεροι εκ των μελετητών της αυτόπτου μαρτυρίας συμφωνούν ότι η αναγνώριση δεν είναι μια καθαρά γνωστική διαδικασία (Wells et al., 2006). Κοινωνικοί παράγοντες, όπως η συμμόρφωση σε άτομα εξουσίας και οι παραπλανητικές ερωτήσεις, μπορούν να επηρεάσουν άμεσα την αναγνώριση. Ως εκ τούτου, οι μεταβλητές συστήματος προσεγγίζονται από τους ερευνητές τόσο ως προς τις μνημονικές όσο και ως προς τις κοινωνικές εμπλεκόμενες παραμέτρους. Να σημειωθεί ότι οι μεταβλητές συστήματος συνδέονται σχεδόν αποκλειστικά με το στάδιο της ανάκλησης. Στη συνέχεια θα προβούμε στην ανασκόπηση αυτών για τις οποίες υπάρχει συναίνεση στον ερευνητικό κόσμο.

Κατασκευή και χορήγηση της σειράς υπόπτων

Οι διωκτικές αρχές χρησιμοποιούν σειρές υπόπτων για την αναγνώριση του δράστη από το μάρτυρα. Εν προκειμένω χρησιμοποιείται ο όρος «ύποπτος» επειδή στα πλαίσια της σειράς το καθεστώς αθωότητας/ενοχής δεν είναι ακόμη σαφές. Έτσι κάθε σειρά απαρτίζεται από έναν ύποπτο και από ορισμένα γνωστά στους αστυνομικούς αθώα μέλη, τα οποία αποκαλούνται «περισπασμοί». Η παρουσίαση της σειράς μπορεί να γίνει μέσω φωτογραφιών, μαγνητοσκοπημένα ή ζωντανά, αλλά κανείς από τους

Πίνακας 1
Πιθανή έκβαση σειράς υπόπτων

Σειρά Υπόπτων	Απάντηση Μάρτυρα		
	Ύποπτος	Αντικαταστάτης	Απόρριψη σειράς
Δράστης παρών	Εύστοχη αναγνώριση	Αστοχία τύπου 2	Ψευδής απόρριψη
Δράστης απών	Ψευδής αναγνώριση	Αστοχία τύπου 1	Εύστοχη απόρριψη

Σημείωση: Η αστοχία τύπου 1 νοείται ως εύστοχη απόρριψη καθώς ο δράστης δεν ήταν παρών και ο μάρτυρας δεν επέλεξε τον αθώο ύποπτο. Αντίθετα η αστοχία τύπου 2 νοείται ως ψευδής απόρριψη καθώς ο δράστης ήταν παρών, αλλά δεν επιλέχθηκε.

Πηγή: Charman & Wells (2007).

τρόπους προβολής δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά την ακρίβεια της αναγνώρισης (Cutler, Berman, Penrod, & Fisher, 1994). Ο μάρτυρας καλείται να δει τη σειρά και να αποφασίσει εάν αναγνωρίζει κάποιον από τα μέλη της ως το δράστη. Για κάθε σειρά μπορεί να προκύψει μία από τις έξι εκβάσεις που συνοψίζονται στον Πίνακα 1.

Ανατρέχοντας στη διαδικασία με μια πιο κριτική ματιά, ανακύπτουν πολλά ερωτήματα: Πόσα άτομα πρέπει να απαρτίζουν μια σειρά υπόπτων; Πώς γίνεται η επιλογή των περισπασμών; Τι ρόλο παίζουν οι οδηγίες που δίνονται από τους αστυνομικούς κατά την αναγνώριση; Επηρεάζει η μέθοδος παρουσίασης της σειράς την αναγνωριστική ακρίβεια;

Μέγεθος σειράς. Η πιθανότητα να επιλέξει κανείς από μια σειρά υπόπτων, απαλείφοντας κάθε άλλο μεροληπτικό παράγοντα, είναι $1/N$ (όπου N ο αριθμός των μελών της σειράς). Επομένως, όσο αυξάνει το μέγεθος της σειράς, τόσο μειώνεται η πιθανότητα για λανθασμένη αναγνώριση. Ο Levi (2002, 2011), συγκρίνοντας σειρές υπόπτων με αυξημένο αριθμό μελών (από 12 έως και 120 μέλη), διατύπωσε την άποψη ότι οι λανθασμένες αναγνωρίσεις αλλά και η πιθανότητα να είναι αθώος ο ύποπτος που θα αναγνωριστεί είναι σημαντικά λιγότερες σε σειρές με αυξημένο αριθμό μελών, ενώ παράλληλα μειώνεται και το ποσοστό των αληθών αναγνωρίσεων, γεγονός το οποίο πρέπει να μας κάνει επιφυλακτικούς απέναντι στην ουσιαστι-

κή συνεισφορά του μεγάλου αριθμού περισπασμών. Οι μάρτυρες φαίνεται να υιοθετούν ένα πιο συντηρητικό κριτήριο σε σειρές με μεγάλο αριθμό περισπασμών. Αυτό σημαίνει ότι εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί στο να επιλέξουν κάποιον από τη σειρά. Ας μην ξεχνάμε επίσης ότι η σωστή κατασκευή σειρών με τόσο μεγάλο αριθμό περισπασμών είναι πρακτικά μάλλον αδύνατη.

Τέλος, τα αποτελέσματα διαφοροποιούνται κατά πολύ και μεταξύ σειρών στις οποίες ο δράστης είναι παρών από ό,τι σε αυτές όπου απουσιάζει. Τα έως τώρα ευρήματα υποδεικνύουν ότι όταν ο δράστης είναι παρών, η αναγνωριστική ακρίβεια επηρεάζεται σε μικρότερο βαθμό από τον αυξανόμενο αριθμό των μελών της σειράς (Charman & Wells, 2007). Σήμερα η πλειονότητα των αστυνομικών αρχών στις δυτικές χώρες χρησιμοποιεί 6 με 8 άτομα, επιτυγχάνοντας έναν καλό συμβιβασμό πρακτικότητας και επιστημονικής γνώσης. Θεωρούμε πάντως ότι πέρα από τον απόλυτο αριθμό των μελών, πρέπει να δίνεται εξέχουσα σημασία στη δίκαιη κατασκευή της σειράς.

Επιλογή περισπασμών. Άμεσα συνυφασμένη με την αντικειμενικότητα της σειράς είναι η συζήτηση για τη σωστή επιλογή περισπασμών ως προφυλακτικού μέσου. Οι περισπασμοί είναι άτομα τα οποία γνωρίζουμε εκ των προτέρων ότι είναι αθώα και τοποθετούνται στη σειρά για να διασφαλίσουν ότι ο μάρτυρας θα ανατρέξει στη μνήμη του και δεν θα απο-

φασίσει τυχαία για την ενοχή του υπόπτου (Luus & Wells, 1991).

Για την κατασκευή μιας αμερόληπτης σειράς, έχει κατά καιρούς προταθεί να γίνεται η επιλογή κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι περιστασιοί να μοιάζουν στον ύποπτο (για πλήρη ανασκόπηση βλ. Luus & Wells, 1991). Η μέθοδος αυτή όμως έχει δεχθεί, και δίκαια, πολλές επικρίσεις. Η επιλογή με βάση την ομοιότητα του υπόπτου δημιουργεί το πρόβλημα του ορίου, καθώς δεν υπάρχει και είναι δύσκολο να υπάρξει όριο για το πόση ομοιότητα είναι αρκετή (Wells, Rydell, & Seelau, 1993). Ακόμα και αν η ομοιότητα είναι η ιδανική, δεν αποκλείεται να εξαλείψει στοιχεία που μπορεί να ενισχύσουν την αναγνώριση. Στο ίδιο τόνο, οι Wogalter, Marwitz, και Leonard (1992) υποστηρίζουν ότι η επιλογή με βάση την ομοιότητα μπορεί να επιφέρει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. Ο ύποπτος που χρησιμοποιήθηκε για την επιλογή των περιστασιών θα ξεχωρίζει φέροντας το μεγαλύτερο βαθμό ομοιότητας προς το δράστη.

Εναλλακτικά, οι Wells και συνεργάτες (1993) εισηγήθηκαν να γίνεται η επιλογή με βάση την περιγραφή που ο μάρτυρας έδωσε για το δράστη. Έτσι, όχι μόνο παράγεται μικρότερος αριθμός λανθασμένων αναγνώρισεων, αλλά επιτυγχάνονται και υψηλότερα ποσοστά αληθών αναγνώρισεων. Αν και πιο πρόσφατες μελέτες αναφέρουν ότι δεν υπάρχει καμιά διαφορά ανάμεσα σε σωστές και λανθασμένες αναγνώρισεις ως αποτέλεσμα του τρόπου επιλογής των περιστασιών (Darling, Valentine, & Memon, 2008. Malpass, 2006), υπάρχει συμφωνία ως προς το να γίνεται η επιλογή των περιστασιών με βάση την περιγραφή του μάρτυρα και να λαμβάνονται μέτρα που θα διασφαλίζουν ότι ο ύποπτος δεν θα ξεχωρίζει από τη σειρά.

Γι' αυτό το σκοπό, η αντικειμενικότητα όλων των σειρών θα πρέπει να καθορίζεται με τη διαδικασία της χρήσης εικονικών μαρτύρων (Doob & Kirshenbaum, 1973. Malpass & Lindsay, 1999). Οι εικονικοί μάρτυρες, αφού πρώτα διαβάσουν την περιγραφή του δράστη, βλέπουν τη σειρά και καλούνται να επιλέξουν ποιος είναι

ο ένοχος. Σε κάθε δίκαια κατασκευασμένη σειρά, η πιθανότητα να επιλεγεί το καθένα από τα μέλη της είναι στα πλαίσια του τυχαίου, όπως αυτό προκύπτει από τον αριθμό των περιστασιών (1/N). Αρχαιακές έρευνες που εφάρμοσαν τη μέθοδο των εικονικών μαρτύρων καταδεικνύουν ότι οι σειρές είναι συχνά μεροληπτικές έναντι του υπόπτου (Brigham, Meissner, & Wasserman, 1999. Valentine & Heaton, 1999. Wells & Bradfield, 1999). Επομένως, οι εικονικοί μάρτυρες μπορούν να λειτουργήσουν προστατευτικά και είναι οι μόνοι που δύνανται ασφαλέστερα να διαφυλάξουν την αντικειμενικότητα της σειράς.

Τρόπος παρουσίασης. Η παρουσίαση της σειράς των υπόπτων μπορεί να γίνει *ταυτόχρονα* (simultaneous lineup) ή *κατ' αλληλουχία* (sequential lineup). Στην ταυτόχρονη παρουσίαση ο μάρτυρας βλέπει όλα τα μέλη της σειράς συγχρόνως και καλείται να πει αν αναγνωρίζει κάποιο μέλος ως το δράστη. Ο μάρτυρας επομένως φαίνεται να επιλέγει μέσω τής εις άτοπον απαγωγής, όπου όλα τα πρόσωπα συγκρίνονται μεταξύ τους για το ποιο ταιριάζει καλύτερα στην εικόνα του δράστη (*σχετική κρίση*) (Wells, 1984). Οι Lindsay και Wells (1985) διαφώνησαν με τη χρήση της ταυτόχρονης παρουσίασης, με το επιχείρημα ότι μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο ποσοστό λανθασμένων αναγνώρισεων. Ο μάρτυρας είναι πιο πιθανό να επιλέξει με βάση το αίσθημα της οικειότητας, που δεν είναι παρά η αίσθηση ότι έχει συναντήσει τον ύποπτο στο παρελθόν. Έτσι πρότειναν εναλλακτικά την *κατ' αλληλουχία* παρουσίαση της σειράς. Ο μάρτυρας βλέπει μεμονωμένα τα μέλη και αποφασίζει επί τούτου αν πρόκειται για το δράστη δίνοντας μια θετική ή αρνητική απάντηση. Κάθε μέλος της σειράς εμφανίζεται μόνο μια φορά και εάν ο μάρτυρας προβεί σε αναγνώριση, η διαδικασία σταματά. Σε αντίθεση με την ταυτόχρονη παρουσίαση, στην *κατ' αλληλουχία* ο μάρτυρας αποφασίζει συγκρίνοντας το κάθε μέλος της σειράς με την ανάμνηση του δράστη (*απόλυτη κρίση*).

Κατά καιρούς έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η *κατ' αλληλουχία* παρουσίαση υπερτερεί της

ταυτόχρονης, αφού μειώνει το ποσοστό των ψευδών αναγνωρίσεων σε σειρές όπου ο δράστης είναι απών (Lindsay & Wells, 1985. Steblay, Dysart, Fulero, & Lindsay, 2001). Το χαμηλό ποσοστό αναγνωρίσεων φαίνεται ουσιαστικά να οφείλεται σε μια αλλαγή κριτηρίου επιλογής (Meissner, Tredoux, Parker, & MacLin, 2005. Steblay et al., 2001). Ο μάρτυρας θέτει ένα πιο συντηρητικό κριτήριο, καθώς πρέπει να ταιριάζει καλύτερα την ανάμνηση με την εικόνα του υπόπτου πριν προβεί σε αναγνώριση. Κάποιοι ερευνητές έχουν διαφωνήσει με αυτή την υπόθεση (Malpass, 2006. Malpass, Tredoux, & McQuiston-Surrett, 2009) εγείροντας ερωτήματα για το κατά πόσο είναι η μέθοδος παρουσίασης ή τα επιμέρους στοιχεία της διαδικασίας που επιφέρουν την αλλαγή στο κριτήριο επιλογής (π.χ. άγνοια του μάρτυρα για το πόσα μέλη θα δει, χρήση πολλαπλών ερωτήσεων αναγνώρισης). Πάντως, οι Steblay, Dysart και Wells (2011) στην πλέον πρόσφατη μετα-ανάλυσή τους επαληθεύουν εκ νέου την υπεροχή της κατ' αλληλουχία παρουσίασης, τόσο σε σχέση με τη μειωμένη πιθανότητα ψευδούς αναγνώρισης όσο και σε σχέση με τη διαγνωστική της ικανότητα.

Ένας διαφορετικός τρόπος παρουσίασης του υπόπτου είναι αυτός της επίδειξης (show-up). Ο μάρτυρας καλείται να δει ένα και μόνο πρόσωπο, τον ύποπτο, και να αποφασίσει αν είναι ο δράστης ή όχι. Η χρήση της επίδειξης μοιάζει αρκετά διαδεδομένη. Για παράδειγμα, από τις 689 προσπάθειες αναγνώρισης σε αστυνομικό τμήμα της Νότιας Καλιφόρνια, οι 258 (37%) διεξήχθησαν με επίδειξη (Behrman & Davey, 2001). Η επίδειξη, όπως προκύπτει από προσωπική επαφή με συνεργάτη της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής, φαίνεται να είναι από τους προσφιλέστερους τρόπους παρουσίασης του υπόπτου και στην Ελλάδα. Αφού όμως δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στατιστικά για παραπομπή, παραμένουμε φειδωλοί στην αναφορά μας.

H Steblay και οι συνεργάτες της (2003) πραγματοποίησαν μετα-αναλυτική έρευνα συγκρίνοντας την επίδειξη με σειρές υπόπτων

(ταυτόχρονη και κατ' αλληλουχία) και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι παρόλο που η επίδειξη έχει το πλεονέκτημα της απόλυτης κρίσης, όπως φαίνεται στο αυξημένο ποσοστό απορρίψεων (επίδειξη 85%, σειρά υπόπτων 57%), συγκεντρώνει ταυτόχρονα μεγαλύτερο ποσοστό λάθους έναντι των σειρών εξαιτίας της έλλειψης περισπασμών. Επιπλέον, η επίδειξη ως τεχνική θεωρείται ότι υποβάλλει σε αναγνώριση, επειδή η ταυτότητα του υπόπτου γίνεται άμεσα γνωστή στο μάρτυρα (Leach, Cutler, & Van Wallendael, 2009). Ο μάρτυρας μπορεί να πιστέψει ότι η αστυνομία δύσκολα θα παρουσίαζε έναν αθώο και έτσι η τάση του να αναγνωρίσει τον ύποπτο ενδέχεται να ενισχυθεί. Σε περίπτωση όμως κατά τη οποία ο δράστης είναι απών από τη σειρά, ο αθώος ύποπτος τίθεται σε κίνδυνο. Παρότι η επίδειξη είναι η λιγότερο χρονοβόρα διαδικασία και ως εκ τούτου ιδιαίτερα θελκτική, η χρήση της πρέπει να αποφεύγεται.

Οδηγίες. Πριν από την παρουσίαση της σειράς, ο αστυνομικός που την χορηγεί οφείλει να δώσει οδηγίες σχετικά με τη διαδικασία. Επειδή όμως ο αστυνομικός αποτελεί σύμβολο εξουσίας, δεν αποκλείεται να υπάρξουν δύο μορφές κοινωνικής επιρροής (Steblay, 1997). Η πρώτη έχει να κάνει με την πληροφόρηση: ο μάρτυρας μπορεί να θεωρήσει ότι εφόσον ο αστυνομικός αποφάσισε να παρουσιάσει τη σειρά, ο δράστης θα πρέπει να είναι παρών. Η δεύτερη μορφή κοινωνικής επιρροής έχει να κάνει με τη συμμόρφωση, με την έννοια ότι εάν ο μάρτυρας θέλει να επιτελέσει το χρέος του, η μόνη σωστή απάντηση είναι να επιλέξει κάποιον. Γι' αυτό και οι οδηγίες που παρέχονται θα πρέπει να είναι αμερόληπτες, αντισταθμίζοντας αυτό τον εκ των προτέρων κίνδυνο. Οι αμερόληπτες οδηγίες συνίστανται στη ρητή εξήγηση ότι ο δράστης μπορεί να είναι αλλά μπορεί και να μην είναι παρών, όπως και την παροχή δυνατότητας στο μάρτυρα να απορρίψει τη σειρά.

Το μέγεθος της απειλής των μεροληπτικών οδηγιών φαίνεται σαφώς στα μετα-αναλυτικά ευρήματα του Clark (2005). Σε σειρές στις

οποίες είχαν δοθεί μεροληπτικές οδηγίες το ποσοστό των λανθασμένων αναγνωρίσεων ήταν αυξημένο συγκριτικά με σειρές στις οποίες είχαν δοθεί αμερόληπτες οδηγίες. Τα ευρήματα ουσιαστικά υποστηρίζουν το γεγονός ότι οι μεροληπτικές οδηγίες υποδηλώνουν την παρουσία του δράστη στη σειρά, ενώ ταυτόχρονα προτρέπουν το μάρτυρα να επιλέξει, ακόμη και αν δεν αναγνωρίζει το δράστη (Clark, 2005. Malpass & Devine, 1981. Steblay, 1997).

Μεροληψία του ερευνητή (investigator bias). Στην έρευνα οι προσωπικές προσδοκίες του ερευνητή είναι πιθανό να επηρεάσουν την πειραματική διαδικασία και τα αποτελέσματά της (Rosenthal, 2002). Ο ερευνητής μπορεί να δημιουργήσει, συνειδητά ή ασυνειδητά, τις προϋποθέσεις εκείνες που θα του επιτρέψουν να επιβεβαιώσει τη μεροληπτική του υπόθεση. Κατ' αναλογία με τον ερευνητή, οι ίδιες μορφές μεροληψίας μπορεί να εμφανιστούν και στις υποθέσεις που ερευνά ο αστυνομικός (Wells & Luus, 1990). Προκειμένου να επιβεβαιώσει την υποψία του, ο αστυνομικός δεν αποκλείεται να γνωστοποιήσει τις προθέσεις του στο μάρτυρα κάνοντας ένα νεύμα, αποφεύγοντας να υποβάλει ερωτήσεις που θα οδηγήσουν στο αντίθετο συμπέρασμα ή προσπαθώντας να αυξήσει την τάση αναγνώρισης του μάρτυρα μέσα από τις οδηγίες που θα δώσει.

Ένας τρόπος για να αποφευχθεί η τάση του αστυνομικού να επιβεβαιώσει την υπόθεση είναι το να μην τη γνωρίζει. Διαφορετικά, ο αστυνομικός που χορηγεί τη σειρά μπορεί να μην πληροφορείται τη θέση του υπόπτου (διπλά-τυφλή μέθοδος). Οι Phillips, McAuliff, Kovera, και Cutler (1999) χρησιμοποίησαν τη διπλά τυφλή μέθοδο για να μετρήσουν κατά πόσο η γνώση του χορηγού της σειράς για τη θέση του υπόπτου επιδρά στο ποσοστό των αναγνωρίσεων. Διαπιστώθηκε ότι όταν ο χορηγός γνώριζε τη θέση του υπόπτου, ο αριθμός των ψευδών αναγνωρίσεων αυξανόταν σημαντικά. Το φαινόμενο μάλιστα εντεινόταν περισσότερο όταν γινόταν κατ' αλληλουχία παρουσίαση και όταν ήταν παρών κάποιος τρίτος παρατηρητής. Αντίστοιχα, οι Haw και Fisher (2004) κατασκευ-

ασαν δύο συνθήκες επαφής με το μάρτυρα: υψηλή επαφή, με το χορηγό να παρευρίσκεται στην παρουσίαση της σειράς, και χαμηλής επαφής, με το χορηγό να παρέχει οδηγίες και να εγκαταλείπει την αίθουσα. Από τα ευρήματα τους κατέστη σαφές ότι οι μάρτυρες ήταν πιθανότερο να αναγνωρίσουν τον ύποπτο σε συνθήκες υψηλής επαφής με ταυτόχρονη παρουσίαση από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη συνθήκη. Τέλος, οι Greathouse και Kovera (2009) εξέτασαν την πιθανότητα να είναι σωστή μια αναγνώριση όταν η χορήγηση της σειράς γινόταν είτε με την κλασική μέθοδο είτε με τη διπλά τυφλή μέθοδο. Η υπεροχή της διπλά τυφλής μεθόδου υπήρξε προφανής, δεδομένου ότι η πιθανότητα να είναι σωστή η αναγνώριση ήταν δύο φορές μεγαλύτερη από ό,τι με την κλασική μέθοδο.

Η εφαρμογή της διπλά τυφλής μεθόδου μπορεί να δημιουργήσει πρακτικές δυσκολίες στις δικτικές αρχές. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι μάρτυρες πρέπει τουλάχιστον να πληροφορούνται ότι ο χορηγός της σειράς δεν γνωρίζει τη θέση του υπόπτου (Wells et al., 1998). Η προειδοποίηση αυτή προλαμβάνει το ενδεχόμενο να απευθυνθεί ο μάρτυρας, συνειδητά ή ασυνειδητά, στο χορηγό για κάποιου είδους βοήθεια, για παράδειγμα ένα νεύμα ή ένα απορριπτικό βλέμμα.

Ανατροφοδότηση (feedback). Ένας διαφορετικός τρόπος να επηρεαστεί ο μάρτυρας από τις πεποιθήσεις του αστυνομικού είναι μέσω της ανατροφοδότησης που μπορεί να του δοθεί μετά την αναγνώριση. Η παροχή είτε θετικής είτε αρνητικής ανατροφοδότησης μπορεί να επηρεάσει την αντίληψη του μάρτυρα σε σχέση με το πόσο σίγουρος νιώθει για την ορθότητα της απόφασής του (Bradfield, Wells, & Olson, 2002. Douglass & Steblay, 2006). Ειδικότερα οι Wells και Bradfield (1998), μελετώντας την επίδραση της θετικής ανατροφοδότησης (π.χ. «Σωστά, αυτός είναι ο δράστης») μετά την αναγνώριση έναντι της μη ανατροφοδότησης, κατέδειξαν ότι τα θετικά σχόλια οδήγησαν τους μάρτυρες να αναφέρουν ότι ήταν πιο σίγουροι για την ταυτότητα του δράστη, ότι εί-

χαν καλύτερες συνθήκες ορατότητας και ότι έδωσαν μεγαλύτερη προσοχή, ενώ ήταν επίσης γενικά πιο πρόθυμοι να καταθέσουν στο δικαστήριο συγκριτικά με μάρτυρες που δεν είχαν λάβει ανατροφοδότηση. Μολονότι ο κίνδυνος μπορεί να μην είναι άμεσα ορατός, η ανατροφοδότηση ενδέχεται να επηρεάσει τη σχέση ακρίβειας-πεποίθησης, την οποία θα εξετάσουμε εκτενώς παρακάτω.

4. Μεταβλητές εκτίμησης (postdictors)

Οι μεταβλητές εκτίμησης δεν έχουν αιτιώδη σχέση με την αναγνωριστική ακρίβεια και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ενταχθούν πλήρως σε καμιά από τις παραπάνω κατηγορίες. Είναι μεταβλητές που αφορούν την ακρίβεια της αναγνώρισης με έναν έμμεσο τρόπο, αφού ουσιαστικά γίνονται γνωστές αφού λάβει χώρα η αναγνώριση. Πρόκειται για μεταβλητές σχετικές με το στάδιο της ανάκλησης, καθώς ανακίπτουν τη στιγμή της αναγνώρισης.

Πεποίθηση (confidence)

Η γνωστική ψυχολογία και η έρευνα για τη μνήμη διδάσκουν ότι η εκτίμηση της ακρίβειας μιας απόφασης είναι αξιόπιστος δείκτης του μνημονικού ίχνους (Yonelinas, 2002). Αλλά και η ετυμολογία των δικαστικών αρχών και των ενόρκων δείχνει να επηρεάζεται σημαντικά από την προσωπική εκτίμηση του μάρτυρα για την ορθότητα της απόφασής του (Penrod & Cutler, 1995). Στη μελέτη της σχέσης ακρίβειας-πεποίθησης χρήσιμη έχει αποδειχθεί η διεξαγωγή χωριστών αναλύσεων μεταξύ των μαρτύρων που δίνουν μια θετική απάντηση στη σειρά των υπόπτων (επιλέξαντες) και εκείνων που αποφασίζουν να την απορρίψουν (μη επιλέξαντες) (Sporer, Penrod, Read, & Cutler, 1995).

Οι Sporer και συνεργάτες (1995), που προσέγγισαν μετα-αναλυτικά το ζήτημα της σχέσης ακρίβειας-πεποίθησης, κάνουν λόγο για υψηλή θετική συνάφεια ($r = 0,41$) της *πεποίθησης των μαρτύρων που επιλέγουν από τη σειρά*

με την αναγνωριστική ακρίβεια. Νεότερες έρευνες έβαλαν στο μικροσκόπιο τη σχέση αυτή ερευνώντας για διάφορες συνθήκες, όπως ταυτόχρονη και κατ' αλληλουχία παρουσίαση, παλιά και καινούρια ερεθίσματα, και βαθμός ομοιότητας των περισπασμών (Brewer, Keast, & Rishworth, 2002. Sauerland & Sporer, 2009. Weber & Brewer, 2004). Όλα συνηγορούν σαφώς υπέρ της θετικής σχέσης ακρίβειας-πεποίθησης. Με απλά λόγια, όσο πιο σίγουρος αισθάνεται ο μάρτυρας για την απόφασή του, τόσο αυξάνεται και η πιθανότητα αυτή να είναι ορθή. Σε ό,τι αφορά όμως τους μη επιλέξαντες, τα αποτελέσματα για τη σχέση ακρίβειας-πεποίθησης είναι μετρίου βαθμού (Brewer & Wells, 2006. Sauerland & Sporer, 2009). Εξαιρέση αποτελεί η πρόσφατη εργασία των Sauerland, Sagana και Sporer (2012), στην οποία χρησιμοποιήθηκε η επίδειξη ως μέθοδος παρουσίασης του υπόπτου.

Παρότι η πεποίθηση είναι σε θέση να λειτουργήσει διαγνωστικά σε ό,τι αφορά την ακρίβεια, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι είναι εύκολο να επηρεαστεί από εξωτερικούς κοινωνικούς παράγοντες, όπως η ανατροφοδότηση (βλ. παραπάνω, Bradfield et al., 2002). Η θετική ανατροφοδότηση αυξάνει εκ των υστέρων την πεποίθηση του δράστη για την ορθότητα της αναγνώρισης, μειώνοντας τη διαγνωστική ικανότητα της σχέσης ακρίβειας-πεποίθησης (Bradfield et al., 2002). Θα πρέπει συνεπώς να διασφαλίζεται ότι η καταγραφή της πεποίθησης γίνεται αμέσως μετά την αναγνώριση και προτού δοθεί οποιασδήποτε μορφής (λεκτική ή μη) ανατροφοδότηση.

Ταχύτητα αναγνώρισης

Μεγάλος όγκος ερευνών δείχνει ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της ταχύτητας αναγνώρισης και της ακρίβειας (Dunning & Perretta, 2002. Sauerland & Sporer, 2009. Weber, Brewer, Wells, Semmler, & Keast, 2004). Αυτό σημαίνει ότι οι πιθανότητες να είναι σωστή η αναγνώριση είναι περισσότερες όταν ο χρόνος που χρειάζεται ο μάρτυρας για να κα-

ταλήξει στην απόφασή του είναι σύντομος. Με διαφορετική διατύπωση, οι ταχύτεροι μάρτυρες τείνουν να είναι πιο ακριβείς. Ο Sporer (1992) υποστήριξε την άποψη ότι η διαφορά στο χρόνο αναγνώρισης υπάρχει διότι ο μάρτυρας συγκρίνει τον ύποπτο με το δράστη. Όταν ο δράστης είναι παρών, προκύπτει μεγάλος αριθμός κοινών χαρακτηριστικών μεταξύ της μνήμης και του οπτικού ερεθίσματος, με αποτέλεσμα η αναγνώριση να γίνεται ταχύτερα. Αντίθετα, όταν η σύγκριση γίνεται με έναν άθωο ύποπτο, τότε υπάρχουν πολύ λιγότερα κοινά χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα ο χρόνος που χρειάζεται για τη λήψη της απόφασης να είναι μεγαλύτερος. Αργότερα, οι Dunning και Perretta (2002) υποστήριξαν ότι οι ακριβείς μάρτυρες λαμβάνουν την απόφασή τους μέσα από μια αυτόματη γνωστική διαδικασία, η οποία δεν επηρεάζεται από εξωτερικές περιστάσεις. Αντίθετα, οι ανακριβείς αναγνωρίσεις είναι το αποτέλεσμα μιας εις άτοπον απαγωγής διαδικασίας, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται σκόπιμα και ως εκ τούτου πιο αργά.

Οι Dunning και Perretta (2002) επιχείρησαν να ορίσουν το βέλτιστο χρονικό όριο που μπορεί να διαφοροποιήσει τις σωστές από τις λανθασμένες αναγνωρίσεις. Βρήκαν ότι το διάστημα μεταξύ 10-12 δευτερολέπτων ήταν το πιο ικανό να προσδιορίσει αυτή τη διάκριση. Μεταγενέστερες έρευνες κατέληξαν ότι το όριο κυμαίνεται στα πρώτα 6 με 29 δευτερόλεπτα (Brewer, Caon, Todd, & Weber, 2006. Sauerland & Sporer, 2009. Weber et al., 2004), αφού ο βέλτιστος χρόνος αναγνώρισης επηρεάζεται άμεσα από συνθήκες όπως το διάστημα διατήρησης και το μέγεθος της σειράς. Σε κάθε περίπτωση, είναι πλέον σαφές ότι οι ταχύτερες αναγνωρίσεις είναι περισσότερο πιθανό να αποδειχθούν και πιο ακριβείς.

5. Συστάσεις για την κατασκευή και τη χορήγηση σειρών υπόπτων

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι ορισμένοι παράγοντες και διαδικασίες αυξάνουν

τον κίνδυνο της λανθασμένης αναγνώρισης, είμαστε όμως πλέον σε θέση να βελτιώσουμε τις διαδικασίες και να διορθώσουμε τους επικίνδυνους αυτούς παράγοντες. Γι' αυτό θεωρούμε σημαντικό να προτείνουμε μια σειρά από μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές προκύπτουν από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, για τη βελτίωση της αξιοπιστίας της αναγνώρισης.

Στα πλαίσια της κατασκευής μιας σειράς υπόπτων, είναι σημαντικό η σειρά να είναι αντικειμενική. Με άλλα λόγια, κανένα από τα μέλη της δεν πρέπει να ξεχωρίζει. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επιλογή μελών κατά τρόπο ώστε να ταιριάζουν ως προς τα βασικά φυσιολογικά χαρακτηριστικά. Με δεδομένο το φαινόμενο της φυλετικής μεροληψίας, ο αστυνομικός υπάλληλος που κατασκευάζει τη σειρά θα πρέπει να προέρχεται από την ίδια εθνικότητα με τον ύποπτο, προκειμένου να μπορέσει να ταιριάζει σωστά τους περισπασμούς. Η εκτίμηση της αντικειμενικότητας της σειράς μπορεί επιπλέον να διασφαλιστεί με τη χρήση της τεχνικής των εικονικών μαρτύρων. Άτομα που δεν εμπλέκονται στην υπόθεση καλούνται να διαβάσουν την περιγραφή που ο αυτόπτης μάρτυρας έχει συντάξει σχετικά με το δράστη και να επιλέξουν ποιο μέλος της σειράς είναι ο ύποπτος. Σε μια δίκαια κατασκευασμένη σειρά όλα τα μέλη πρέπει να έχουν την ίδια πιθανότητα να επιλεγούν από τους εικονικούς μάρτυρες.

Εκτός από τα παραπάνω, ο μάρτυρας πρέπει να έχει ενημερωθεί για το ποια είναι η διαδικασία που πρόκειται να ακολουθηθεί. Ο χορηγός της σειράς οφείλει να κάνει σαφές στο μάρτυρα ότι ο δράστης μπορεί να είναι ή και να μην είναι παρών, και ότι η απόρριψη της σειράς είναι αποδεκτή απάντηση. Εάν λοιπόν επιδιώκει ένα αξιόπιστο αποτέλεσμα η αστυνομία χρειάζεται να απαλλάξει το μάρτυρα από την πίεση της αναγνώρισης.

Η τακτική που μπορεί να εξουδετερώσει το φαινόμενο της μεροληψίας είναι η διπλά τυφλή μέθοδος, που σημαίνει ότι ο χορηγός της σειράς δεν γνωρίζει τη θέση του υπόπτου σε αυτήν. Ο αστυνομικός που έχει εμπλακεί στην

υπόθεση, όσο αντικειμενικός και αν προσπαθήσει να είναι, δεν αποκλείεται να προδώσει τη θέση του υπόπτου. Για τούτο και η σειρά πρέπει να χορηγείται από αστυνομικό ο οποίος δεν εμπλέκεται στην υπόθεση και δεν γνωρίζει τον ύποπτο. Εάν είναι αδύνατον να χρησιμοποιηθεί η διπλά τυφλή μέθοδος, θα πρέπει τουλάχιστον να πληροφορείται ο μάρτυρας ότι ο χορηγός δεν γνωρίζει τη θέση του υπόπτου (Wells et al., 1998).

Σε σχέση με την καθαυτό παρουσίαση της σειράς, στόχος είναι να μπορέσει ο μάρτυρας να προβεί σε μια απόλυτη κρίση συγκρίνοντας τον ύποπτο με την ανάμνηση του δράστη. Παρόλο που η επίδειξη προωθεί τη χρήση απόλυτης κρίσης, θεωρείται τεχνική που υποβάλλει το μάρτυρα και καλό είναι να αποφεύγεται. Αν και τα πιο πρόσφατα ερευνητικά αποτελέσματα συνηγορούν υπέρ της χρήσης της κατ' αλληλουχίας παρουσίαισης, θεωρούμε ότι το βάρος οφείλει να δοθεί πρωταρχικά στις παρεχόμενες οδηγίες και στη μείωση της άμεσης επαφής του χορηγού με τον μάρτυρα. Ο κύριος λόγος είναι διότι, ανεξάρτητα από το ποια μέθοδος θα ακολουθηθεί, εάν οι άλλες δύο παράμετροι αποτύχουν, η αναγνωριστική ακρίβεια θα τεθεί υπό αμφισβήτηση. Επιπλέον, αν και δεν υπάρχει σαφής υπόδειξη για το βέλτιστο αριθμό μελών, η σειρά θα πρέπει να απαρτίζεται από τουλάχιστον 6 μέλη.

Τέλος, από τα μέχρι στιγμής ευρήματα καθίσταται σαφές ότι η αποτίμηση της ακρίβειας της αναγνώρισης σχετίζεται θετικά με την πεποίθηση του μάρτυρα για την απόφασή του. Είναι επομένως εξαιρετικά σημαντικό η πεποίθηση να καταγράφεται ακριβώς μετά την αναγνώριση και προτού οποιοσδήποτε υπάλληλος προβεί σε σχόλια ή ανατροφοδοτήσει το μάρτυρα. Επιπλέον, θα πρέπει να προσμετράται επίσημα ο χρόνος από τη στιγμή της παρουσίαισης της σειράς μέχρι τη στιγμή της απόφασης. Και οι δύο αυτές μετρήσεις οφείλουν να γίνονται γνωστές σε δικαστές και ενόρκους, και

να συνυπολογίζονται στην εκτίμηση της αξιοπιστίας του μάρτυρα.

6. Επίλογος

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούμε πώς η έρευνα για την αυτόπτη μαρτυρία επηρεάζει θετικά το δικαστικό σύστημα και την τέλεση της ποινικής δικαιοσύνης σε ορισμένες χώρες. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε την πολιτεία του New Jersey, η οποία έχει υιοθετήσει ένα πακέτο μεταρρυθμίσεων για την κατασκευή σειρών υπόπτων με βάση τα πιο σύγχρονα ευρήματα (Wells et al., 2006). Δυστυχώς στην Ελλάδα φαίνεται να βρισκόμαστε μακριά από μια παρόμοιου τύπου μεταρρύθμιση, αν αναλογιστεί κανείς την έλλειψη επίσημων στοιχείων για τον αριθμό των σειρών υπόπτων που χορηγούνται κάθε χρόνο ή για την έκβαση των υποθέσεων στις οποίες έχει γίνει θετική αναγνώριση. Στην πλειονότητά τους οι μεταρρυθμίσεις που προτείνονται είναι ανέξοδες και άμεσα εφαρμόσιμες, καθώς φαίνεται να μην απαιτείται αλλαγή του ποινικού κώδικα. Εάν υπάρχει διάθεση και θέληση για αλλαγή, το μόνο που χρειάζεται είναι η σωστή εκπαίδευση των αστυνομικών για την εφαρμογή της.

Ευχή μας είναι ότι η παρούσα συγκεκριμένη ωτική έκθεση θα βοηθήσει τις αρμόδιες αρχές να επανεξετάσουν το ζήτημα της αυτόπτης μαρτυρίας και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται σήμερα. Αν και το παρόν άρθρο δεν παραθέτει καινούρια ή άγνωστα ερευνητικά δεδομένα, θεωρούμε ότι προχωρά στη σύνθεση της ελληνικής βιβλιογραφίας με την παγκόσμια έρευνα για την αυτόπτη μαρτυρία. Τέλος, ελπίζουμε ότι η παρούσα ανασκόπηση θα ανακινήσει το ερευνητικό και ακαδημαϊκό ενδιαφέρον σχετικά με τις ψυχολογικές παραμέτρους της ποινικής διαδικασίας στον ελλαδικό χώρο, προάγοντας την επιστημονική κατάρτιση όλων των εμπλεκόμενων μελών.

Βιβλιογραφία

- Asch, S.E. (1955). Opinions and social pressure. *Scientific American*, 193, 31-35.
- Behrman, B.W., & Davey, S.L. (2001). Eyewitness identification in actual criminal cases: An archival analysis. *Law and Human Behavior*, 25, 475-491.
- Boyce, M.A., Lindsay, D.S., & Brimacombe, C.A.E. (2008). Investigating investigators: Examining the impact of eyewitness identification evidence on student-investigators. *Law and Human Behavior*, 32, 439-453.
- Bradfield, A.L., Wells, G.L., & Olson, E.A. (2002). The damaging effect of confirming feedback on the relation between eyewitness certainty and identification accuracy. *Journal of Applied Psychology*, 87, 112-120.
- Brewer, N., Caon, A., Todd, C., & Weber, N. (2006). Eyewitness identification accuracy and response latency. *Law and Human Behavior*, 30, 31-50.
- Brewer, N., Keast, A., & Rishworth, A. (2002). The confidence-accuracy relationship in eyewitness identification: The effects of reflection and disconfirmation on correlation and calibration. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 8, 44-56.
- Brewer, N., & Wells, G.L. (2006). The confidence-accuracy relationship in eyewitness identification: Effects of lineup instructions, foil similarity, and target-absent base rates. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 12, 11-30.
- Brigham, J.C., Meissner, C.A., & Wasserman, A.W. (1999). Applied issues in the construction and expert assessment of photo lineups. *Applied Cognitive Psychology*, 13, 73-92.
- Charman, S., & Wells, G.L. (2007). Applied lineup theory. In R.C.L. Lindsay, D.F. Ross, J.D. Read, & M.P. Toglia (Eds.), *The handbook of eyewitness psychology, Vol II: Memory for people* (pp. 219-254). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Chiroro, P., & Valentine, T. (1995). An investigation of the contact hypothesis of the own-race bias in face recognition. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology A: Human Experimental Psychology*, 48, 879-894.
- Christianson, S.A. (1984). The relationship between induced emotional arousal and amnesia. *Scandinavian Journal of Psychology*, 25, 147-160.
- Clark, S.E. (2005). A re-examination of the effects of biased lineup instructions in eyewitness identification. *Law and Human Behavior*, 29, 575-604.
- Cutler, B.L., Berman, G.L., Penrod, S.D., & Fisher, R.P. (1994). Conceptual, practical, and empirical issues associated with eyewitness identification test media. In D.F. Ross, J.D. Read & M.P. Toglia (Eds.), *Adult eyewitness testimony: Current trends and developments* (pp. 163-181). New York: Cambridge University Press.
- Darling, S., Valentine, T., & Memon, A. (2008). Selection of lineup foils in operational contexts. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 159-169.
- Deffenbacher, K.A. (1986). On the memorability of the human face. In H.D. Ellis, M.A. Jeeves, F. Newcombe, & A.W. Young (Eds.), *Aspects of face processing* (pp. 61-70). Dordrecht: Martinus Nijhoff.
- Deffenbacher, K.A., Bornstein, B.H., McGorty, E.K., & Penrod, S.D. (2008). Forgetting the once-seen face: Estimating the strength of an eyewitness's memory representation. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 14, 139-150.
- Deffenbacher, K.A., Bornstein, B.H., Penrod, S.D., & McGorty, E.K. (2004). A meta-analytic review of the effects of high stress on eyewitness memory. *Law and Human Behavior*, 28, 687-706.
- Doob, A.N., & Kirshenbaum, H. (1973). Bias in police lineups - Partial remembering. *Journal of Police Science and Administration*, 1, 287-293.
- Douglass, A.B., & Steblay, N.M. (2006). Memory distortion in eyewitnesses: A meta-analysis of the post-identification feedback effect. *Applied Cognitive Psychology*, 20, 859-869.
- Dunning, D., & Perretta, S. (2002). Automaticity and eyewitness accuracy: A 10- to 12-second rule for distinguishing accurate from inaccurate positive identifications. *Journal of Applied Psychology*, 87, 951-962.
- Evans, J.R., Marcon, J.L., & Meissner, C.A. (2009). Cross-racial lineup identification: Assessing the potential benefits of context reinstatement. *Psychology, Crime & Law*, 15, 19-28.
- Fisher, R.P. (2010). Interviewing cooperative

- witnesses. *Legal and Criminological Psychology*, 15, 25-38.
- Greathouse, S.M., & Kovera, M.B. (2009). Instruction bias and lineup presentation moderate the effects of administrator knowledge on eyewitness identification. *Law and Human Behavior*, 33, 70-82.
- Harris, C.B., Paterson, H.M., & Kemp, R.I. (2008). Collaborative recall and collective memory: What happens when we remember together? *Memory*, 16, 213-230.
- Haw, R.M., & Fisher, R.P. (2004). Effects of administrator-witness contact on eyewitness identification accuracy. *Journal of Applied Psychology*, 89, 1106-1112.
- Johnston, R.A., & Edmonds, A.J. (2009). Familiar and unfamiliar face recognition: A review. *Memory*, 17, 577-596.
- Kramer, T.H., Buckhout, R., & Eugenio, P. (1990). Weapon focus, arousal, and eyewitness memory: Attention must be paid. *Law and Human Behavior*, 14, 167-184.
- Leach, A.M., Cutler, B.L., & Van Wallendaal, L. (2009). Lineups and eyewitness identification. *The Annual Review of Law and Social Sciences*, 5, 157-178.
- Levi, A.M. (2002). Up to forty: Lineup size, the modified sequential lineup, and the sequential lineup. *International Journal of Cognitive Technology*, 7, 39-46.
- Levi, A.M. (2011). Much better than the sequential lineup: a 120-person lineup. *Psychology, Crime & Law*, Advance online publication.
- Lindsay, R.C., & Wells, G.L. (1985). Improving eyewitness identifications from lineups: Simultaneous versus sequential lineup presentation. *Journal of Applied Psychology*, 70, 556-564.
- Loftus, E.F. (1996). *Eyewitness Testimony*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Loftus, E.F., Loftus, G.R., & Messo, J. (1987). Some facts about "weapon focus". *Law and Human Behavior*, 11, 55-62.
- Luus, C.E., & Wells, G.L. (1991). Eyewitness identification and the selection of distracters for lineups. *Law and Human Behavior*, 15, 43-57.
- Malpass, R.S. (2006). A policy evaluation of simultaneous and sequential lineups. *Psychology, Public Policy, and Law*, 12, 394-418.
- Malpass, R.S., & Devine, P.G. (1981). Eyewitness identification: Lineup instructions and the absence of the offender. *Journal of Applied Psychology*, 66, 482-489.
- Malpass, R.S., Lavigne, H., & Weldon, D.E. (1973). Verbal and visual training in face recognition. *Perception & Psychophysics*, 14, 285-292.
- Malpass, R.S., & Lindsay, R.C.L. (1999). Measuring lineup fairness. *Applied Cognitive Psychology*, 13, 1-7.
- Malpass, R.S., Tredoux, C.G., & McQuiston-Surrett, D. (2009). Public policy and sequential lineups. *Legal and Criminological Psychology*, 14, 1-12.
- Meissner, C.A., & Brigham, J. C. (2001). Thirty years of investigating the own-race bias in memory for faces: A meta-analytic review. *Psychology, Public Policy, and Law*, 7, 3-35.
- Meissner, C.A., Tredoux, C., Parker, J., & MacLin, O. (2005). Eyewitness decisions in simultaneous and sequential lineups: A dual-process signal detection theory analysis. *Memory & Cognition*, 33, 783-792.
- Memon, A., Vrij, A., & Bull, R. (2003). Psychological factors in eyewitness testimony. In A. Memon, A. Vrij & R. Bull (Eds.), *Psychology and Law: Truthfulness, Accuracy and Credibility* (2nd edn). Chichester, England: John Wiley & Sons Ltd.
- Munsterberg, H. (1908). *On the witness stand*. New York: Doubleday.
- Penrod, S.D., & Cutler, B. (1995). Witness confidence and witness accuracy: Assessing their forensic relation. *Psychology, Public Policy, and Law*, 1, 817-845.
- Phillips, M.R., McAuliff, B.D., Kovera, M.B., & Cutler, B.L. (1999). Double-blind photoarray administration as a safeguard against investigator bias. *Journal of Applied Psychology*, 84, 940-951.
- Pickel, K.L. (1999). The influence of context on the "weapon focus" effect. *Law and Human Behavior*, 23, 299-311.
- Rosenthal, R. (2002). Covert communication in classrooms, clinics, courtrooms, and cubicles. *American Psychologist*, 57, 839-849.
- Sauerland, M., Sagana, A., & Sporer, S. L. (2012). Postdicting nonchoosers' eyewitness identification accuracy from photographic showups by using confidence and response times. *Law and Human Behavior*, 36, 394-403.

- Sauerland, M., & Sporer, S.L. (2009). Fast and confident: Postdicting eyewitness identification accuracy in a field study. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 15, 46-62.
- Shapiro, P.N., & Penrod, S.D. (1986). Meta-analysis of facial identification studies. *Psychological Bulletin*, 100, 139-156.
- Shaw, J.I., & Skolnick, P. (1999). Weapon focus and gender differences in eyewitness accuracy: Arousal versus salience. *Journal of Applied Social Psychology*, 29, 2328-2341.
- Sherif, M. (1936). *The psychology of social norms*. Oxford England: Harper.
- Sporer, S.L. (1992). Post-dicting eyewitness accuracy: Confidence, decision-times and person descriptions of choosers and non-choosers. *European Journal of Social Psychology*, 22, 157-180.
- Sporer, S.L., Penrod, S.D., Read, D., & Cutler, B. (1995). Choosing, confidence, and accuracy: A meta-analysis of the confidence-accuracy relation in eyewitness identification studies. *Psychological Bulletin*, 118, 315-327.
- Stebly, N.K., Dysart, J.E., & Wells, G.L. (2011). Seventy-two tests of the sequential lineup superiority effect: A meta-analysis and policy discussion. *Psychology, Public Policy, and Law*, 17, 99-139.
- Stebly, N.M. (1992). A meta-analytic review of the weapon focus effect. *Law and Human Behavior*, 16, 413-424.
- Stebly, N.M. (1997). Social influence in eyewitness recall: A meta-analytic review of lineup instruction effects. *Law and Human Behavior*, 21, 283-297.
- Stebly, N.M., Dysart, J., Fulero, S., & Lindsay, R.C.L. (2001). Eyewitness accuracy rates in sequential and simultaneous lineup presentations: A meta-analytic comparison. *Law and Human Behavior*, 25, 459-473.
- Stebly, N.M., Dysart, J., Fulero, S., & Lindsay, R.C.L. (2003). Eyewitness accuracy rates in police showup and lineup presentations: A meta-analytic comparison. *Law and Human Behavior*, 27, 523-540.
- Valentine, T., & Heaton, P. (1999). An evaluation of the fairness of police line-ups and video identifications. *Applied Cognitive Psychology*, 13, 59-72.
- Weber, N., & Brewer, N. (2004). Confidence-accuracy calibration in absolute and relative face recognition judgments. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 10, 156-172.
- Weber, N., Brewer, N., Wells, G.L., Semmler, C., & Keast, A. (2004). Eyewitness identification accuracy and response latency: The unruly 10-12-second rule. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 10, 139-147.
- Wells, G.L. (1978). Applied eyewitness-testimony research: System variables and estimator variables. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 1546-1557.
- Wells, G.L. (1984). The psychology of lineup identifications. *Journal of Applied Social Psychology*, 14, 89-103.
- Wells, G.L., & Bradfield, A.L. (1998). "Good, you identified the suspect": Feedback to eyewitnesses distorts their reports of the witnessing experience. *Journal of Applied Psychology*, 83, 360-376.
- Wells, G.L., & Bradfield, A.L. (1999). Measuring the goodness of lineups: Parameter estimation, question effects, and limits to the mock witness paradigm. *Applied Cognitive Psychology*, 13, 27-39.
- Wells, G.L., & Luus, C.E. (1990). Police lineups as experiments: Social methodology as a framework for properly conducted lineups. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16, 106-117.
- Wells, G.L., Memon, A., & Penrod, S.D. (2006). Eyewitness evidence: Improving its probative value. *Psychological Science in the Public Interest*, 7, 45-75.
- Wells, G.L., Rydell, S.M., & Seelau, E.P. (1993). The selection of distractors for eyewitness lineups. *Journal of Applied Psychology*, 78, 835-844.
- Wells, G.L., Small, M., Penrod, S.D., Malpass, R.S., Solomon, M.F., & Brimacombe, C.A. E. (1998). Eyewitness identification procedures: Recommendations for lineups and photospreads. *Law and Human Behavior*, 22, 603-647.
- Wogalter, M.S., Marwitz, D.B., & Leonard, D.C. (1992). Suggestiveness in photospread lineups: Similarity induces distinctiveness. *Applied Cognitive Psychology*, 6, 443-453.
- Wright, D.B., Boyd, C.E., & Tredoux, C.G. (2001). A field study of own-race bias in South Africa

- and England. *Psychology, Public Policy, and Law*, 7, 119-133.
- Wright, D.B., Memon, A., Skagerberg, E.M., & Gabbert, F. (2009). When eyewitnesses talk. *Current Directions in Psychological Science*, 18, 174-178.
- Wright, D.B., Self, G., & Justice, C. (2000). Memory conformity: Exploring misinformation effects when presented by another person. *British Journal of Psychology*, 91, 189-202.
- Yonelinas, A.P. (2002). The nature of recollection and familiarity: A review of 30 years of research. *Journal of Memory and Language*, 46, 441-517.

Does recognition imply guilt? An overview of the factors that influence eyewitness identification performance

ANNA SAGANA¹

MELANIE SAUERLAND²

ABSTRACT

Eyewitness identification stands as one of the core aspects of the judicial system. However, when it comes to identifying faces, people often make mistakes. Thus, it should not come as a surprise that eyewitness identification has been shown to be the number one factor of wrongful convictions (www.innocenceproject.org). Therefore it is important to understand the reasons that make eyewitnesses so error prone and investigate how we could enhance their performance. In the present article we examine the factors that have an impact on eyewitness identification performance. More specifically, we will refer to those variables over which the research community has reached consensus. These include estimator and system variables as well as postdictors, which are variables capable to diagnose the identification accuracy once it has taken place. In doing so we aim to reveal those parameters that are based on a sturdy research base, but have notwithstanding been neglected by the Greek judicial system. We suggest a number of alterations and improvements, based on this research basis that can improve identification performance.

Keywords: REyewitnesses, Eyewitness identification, Estimator variables, System variables, Postdictors.

1. *Address:* Faculty of Psychology and Neuroscience, Maastricht University, P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, the Netherlands, Tel: +31433881601, E-mail: anna.sagana@maastrichtuniversity.nl
2. *Address:* Faculty of Psychology and Neuroscience, Maastricht University, P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, the Netherlands.